ANG Bayan

Pahayagan ng Partido Komunista ng Pilipinas
Pinapatnubayan ng Marxismo-Leninismo-Maoismo

Edisyong Bisaya
Bolyum LIII Ihap 15
Agosto 7, 2022
www.cpp.ph

EDITORYAL

Kalisud ang dala ni Marcos, busa kinahanglang mosukol ang katawhan

Nagpabutabuta ug nagpabungolbungol si Ferdinand Marcos Jr sa pag-antus ug mga pangayo sa katawhan dihang iyang gideklara atubangan sa kongreso nga "sound" o himsog ang kahimtang sa nasud. Ang tinuod, sa usa ka bulan pa lang niya sa poder, labaw pang naunlod sa kalisud ug krisis ang katawhan.

Pantasya lamang ang mga saad sa kauswagan ug kalamboan nga iyang gipangsulti. Gilatag niya ang direksyon sa iyang rehimen nga walay kalainan sa gasgas nga dalan sa neoliberalismo, nga walay laing gisangputan gawas sa pabalik-balik nga krisis ug pag-antus sa milabayng upat ka dekada.

Wala gihatagan ni Marcos og pagtagad ang nagtiyabaw nga mga problema sa masang Pilipino, ilabina ang nagpadayong pagsaka sa presyo sa pagkaon ug batakang panginahanglan. Bisan sa datos sa mga ahensya sa estado, dili malilong ang implasyong 6.1% niadtong Hunyo, nga misaka pa og 6.4% niadtong Hulyo. Kung ordinaryong katawhan ang pangutan-on, dili na matimbang ang kabug-at sa ilang palas-anon.

Gipakaminusan lang ni Marcos ang singgit alang sa umento sa suhulan bisan padayon ang pag-us-us sa piso, nga ₱0.84 na lang ang bili niadtong Hulyo kumpara niadtong 2018. Amang si Marcos kalabot sa dugay nang reklamo sa mga mamumuo sa madaugdaugong sistemang kontraktwalisasyon. Wala siyay gilatag nga solusyon sa malukpanong problema sa dis-empleyo gawas sa pagpadaghan pa sa mga mamumuo nga ipadala sa ubang nasud.

Gibalewala niya ang singgit alang sa tinuod nga reporma sa yuta. Nagsaad lamang siya og usa ka tuig nga dili maningil og amortisasyon sa mga titulo nga nakapailalum sa Comprehensive Agrarian Reform Program (CARP). Gipalaum niya ang mga adunay titulo ilalim sa CARP nga maghimo og balaod aron tangtangon na ang nahabiling amortisasyon, butang nga walay-pulos atubangan sa malukpanong pagpangilog og yuta sa dagkung kumpanya sa mga plantasyon ug mina. Bisan kalihim sa Department of Agriculture, walay gihimo si Marcos atubangan sa labaw pang pagsaka sa presyo sa asukal, itlog ug uban pang batakang pagkaon. Ang bugtong

plano ni Marcos mao ang lunuron sa utang ang masang mag-uuma aron himuon kunong kapital sa "bag-ong teknolohiya."

Nag-astang tigpamaba sa langyawng mga bangko ug korporasyon si Marcos dihang gilatag niya ang mga palisiya sa ekonomiya nga dugay nang dikta sa mga imperyalista. Bungol siya sa singgit sa katawhan, apan klarong naminaw sa International Monetary Fund ug World Bank dihang iyang gideklara ang pag-agni sa langyawng mga kapitalista isip sentrong palisiya sa iyang rehimen. Naghimohimo siya og ilusyon nga mosulod ang mga "estratehikong industriya" sa mga "ecozone." Wala kanus-aman nagbunga og industriyalisasyon sa Pilipinas ang langyawng pamuhunan, ug wala mihatag og kalamboan sa lokal nga ekonomiya ilabina karon nga naglunang sa krisis ang pangkalibutang sistemang kapitalista.

Atubangan sa nabangkrap nga gubyernong napanunud ni Marcos kang Duterte, bag-ong mga buhis karon ang kanunay niyang ginayawit. Siya na mismo ang nagsabwag og gasolina sa nagdilaab nga kasuko sa katawhan sa wala niya pagbayad og buhis nga mikabat na karon og ₱203 bilyon. Target niyang singilon og buhis ang mga konsyumer ug gagmayng negosyo, lakip ang mga walay trabaho ug mga ubos ang kita sa gagmayng mga negosyong *online*. Samtang gipanghinambog niya ang balaod nga CREATE, nga nagkibhang sa pagasingilong buhis sa mga langyawng kapitalistang tigpamuhunan, wala niya giaprubahan ang pagkibhang sa buhis sa alawans nga ginadawat sa mga magtutudlong miserbisyo sa milabayng eleksyon.

Sama sa halos tanang miaging presidente, pagtukod og magarbong imprastruktura ang nag-unang unod sa "kalamboan" nga sinasulti ni Marcos. Sa milabayng upat ka dekada, wala sukad milambo ang ekonomiya sa Pilipinas tungod sa mga gitukod nga tulay o kalsada. Sama sa nahitabong kapin dobleng pagdaku sa utang sa Pilipinas ngadto sa halos ₱13 trilyon ilalum ni Duterte. Labaw lang nga malubong sa utang ang Pilipinas kung madayon ang mga proyektong dam, kalsada, tulay, riles, reklamasyon ug uban pang gustong tukuron ni Marcos, nga ginapadagan sa mga langyawng kumpanya, nagagamit og mga giimport nga kahimanan, ug magun-ubon sa kinaiyahan. Ginahatag usab sa maong mga proyekto sa mga burgesya-kumprador ang kontrol sa lapad nga rekursong pangpubliko, ingonman ang mga yutilidad nga ginapadagan sa gubyerno.

Sa kapin usa ka oras nga pagpamulong, wala gihatagag pagtagad ni Marcos ang problema sa kaylap nga mga paglapas sa tawhanong katungod ug mga pagpang-abuso sa mga armadong pwersa sa reaksyunaryong estado. Buut ipasabot, aprubado kaniya nga sa iyang unang bulan sa pwesto, 41 ang gipatay sa pulis sa “gyera kontra-droga;” ug nga 16 ang giaresto ug 13 ang gipatay sa iyang mga sundalo, lakip ang tulo ka bata, sa gyera kontra-insurhensya niini. Aprubado usab kaniya ang walay puas nga *red-tagging*, pag-pasurender, pagpamomba ug pagpamerwisyo sa AFP sa mga sibilyang komunidad.

Tin-aw nga walay malaumang kaayuhan ang masang Pilipino sa papet, pasista ug paantus nga rehimeng Marcos. Kung dili sila hiniusang mosukol, walay duda nga labaw silang daugdaugon ug pahimuslan. Sa ingon, kinahanglang dugang pakusgon sa katawhan ang ilang singgit ug militanteng protesta alang sa ginapangayo nilang lakang aron maalibyuhan ang ilang pag-antus. Kinahanglang maghugpong sila ug pakusgon o tukuron ang mga unyon ug asosasyon sa mga pabrika, upisina, komunidad, eskwelahan, ug simbahan.

Kinahanglang patas-on ug pahaiton ang kahimatngon ug kaalam sa katawhan mahitungod sa giatubang nilang mga problema ug isyu, ug kung paunsa sila giilad ug gipaantus. Kinahanglang isalikway ang mga bakak ug ilusyong ginayawit ni Marcos ug sa iyang among imperyalista.

Kinahanglang iasdang sa katawhan ang lain-laing porma sa pagsukol aron ipakigbisog ang kinahanglan nilang mga reporma. Labaw sa tanan, kinahanglang iasdang ang armadong pakigbisog aron iasdang ang mas dakung tinguha alang sa nasudnong paglingkawas ug tinuod nga demokrasya. AB

ANG Bayan

Bolyum LIII Ihap 15 | Agosto 7, 2022

Ang Ang Bayan ginapagawas sa pinulongang Pilipino, Bisaya, Iloco, Hiligaynon, Waray, Ingles ug Espanyol. Nagadawat ang Ang Bayan og mga kontribusyon sa porma sa mga artikulo ug balita. Ginaawhag usab ang mga tigbasa nga magpadangat og mga puna ug rekomendasyon sa pagpalambo sa atong mantalaan.

Unod

Ang Ang Bayan ginamantala duha ka hugna matag bulan sa Komite Sentral sa Partido Komunista ng Pilipinas

ang.bayan@cpp.ph
@cpp_angbayan1

5 ka aktibista, giaresto sulod sa 2 ka semana

Lima ka aktibista ang sunud-sunod nga giaresto sa mga pwersa sa estado niining milabayng mga semana.

Gidakop sa giusang pwersa sa militar ug pulis si Marites Pielago, koordineytor sa Makabayan sa Bicol ug kanhing nominado sa Bayan Muna sa gama-gamang kasong pagpatay ug pakyas nga pagpatay niadtong Hulyo 28. Gidumog sa mga pwersa sa estado ang Dr. Nilo O. Roa Memorial Foundation Hospital sa Barangay San Francisco, Naga City kung asa nagpatambal si Pielago.

Managsuon nga Lumad usab ang gidakop sa gama-gamang kasong *human trafficking* sa adlaw sa State of the Nation Address (SONA) ni Ferdinand Marcos Jr niadtong Hulyo 25. Si Mawing ug Ismael Pangadas, mga estudyante sa Bakwit School, gidagit sa mga pulis human ang rali kontra-SONA sa Freedom Park, Roxas, Davao City.

Giaresto usab sa mga pulis sa gama-gamang kasong rebelyon ang mag-uumang si Gina Montenegro niadtong Hulyo 22 sa Purok 3, Hinapuyan, Carmen, Surigao del Sur.

Niadtong Hulyo 15, giaresto usab sa mga elemento sa estado si Arjay Verdera, myembro sa Anakpawis Partylist, sa Bulusan, Sorsogon. Ginapagawas sa mga pulis nga nakumpiska gikan kaniya ang usa ka kalibre .38 nga pistola ug mga bala.

Pugos nga pagpasurender. Gilingla ug pugos nga gipasurender sa mga elemento sa 15th IB ug NTF-Elcac ang mga myembro sa asosasyon sa Cauayan, Negros Occidental niadtong Hulyo 7-8. Lakip sa gipatambong nga grupo ang Caliling Small Agricultural Farm Workers Association, Tuyom Farmers Association, Small Farmers of Manuling, Paghiliusa sang mga Mangingisda sa Lugway ug Paghiliusa sang Mangingisda sa Guiljungan.

Sa pakigtinabangay sa militar sa lokal nga gubyerno, gipagawas nga tanyagan sila og programa alang sa panginabuhian apan ang tinuod, gipasurender sila isip mga Pulang manggugubat.

Pagpalayas. Sa pagpanguna sa 2nd IB, kakunsabo ang mga upisyal sa lokal nga barangay, gipalayas ang kapin 94 ka pamilya sa mag-uuma nga naga-ugmad sa may 550 ka ektaryang yuta nga kabahin sa 1,807 ektaryang "pastuhan" nga gihatag na kanila sa gubernador sa Masbate nga si Antonio Kho.

Langkub sa yuta nga ilang ginaugmad ang mga barangay sa Cabungahan, Calapayan ug Villaluna sa Cawayan. Usa ka agrikultural ang maong yuta, ug gideklarang pastuhan aron makalikay sa repormang agraryo. AB

Sa takuban sa mga pekeng engkwentro

Mabdos, 2 ka bata ug 3 ka mag-uuma, gipatay sa militar

Sunud-sunod ang mga kaso sa paturagas nga pagpamusil sa mga sundalo sa Armed Forces of the Philippines (AFP) niining milabayng mga semana. Ginapagawas sa mga sundalo nga napatay ang mga biktima sa mga engkwentro ug nga myembro sila sa Bagong Hukbong Bayan (BHB).

Napatay sa pagpamusil sa 62nd IB ang 5-ka-bulang mabdos nga si Christina Jacolbe sa Sityo Banderahan, Barangay Trinidad, Guihulngan City, Negros Oriental niadtong Hulyo 26, alas-5 sa buntag. Kauban niya sa gipuy-ang balay ang iyang 16 anyos nga anak nga si Everly Kee Jacolbe ug paryente nga si Rodan Montero, nga namatay usab sa insidente. Kanhing magtutudlo sa *daycare* si Christina ayha pugos nga miundang sa trabaho human gi-*red-tag* ug gipig-ot sa militar.

Sa Batangas, napatay sa pagpamusil sa 59th IB sa Sityo Centro, Barangay Guinhawa, Taysan niadtong Hulyo 18 ang 9-anyos nga si Kyllene Casao. Pauli siya ug iyang amahan gikan sa pagtugway sa ilang kanding dihang gipamusil sila sa mga sundalo.

Ginapugngan sa 59th IB ang mga grupo sa tawhanong katungod nga mag-imbestiga sa nahitabuan sa insidente ug gitago ang amahan ni Kyllene. Sa pakignegosasyon sa lokal nga gubyerno, napaduso sa mga grupo sa tawhanong katungod ang paglunsad og usa ka independyenteng imbestigasyon kauban ang mga grupong nanalipud sa katungod sa mga bata ug ang United Nations Children's Fund.

Gipusil usab sa 59th IB si Maximo Digno, usa ka mag-uuma sa Barangay Malapad na Parang, Lobo niadtong Hulyo 26. Matud sa mga residente, adunay problema sa pangutok si Digno. Usa ka adlaw ayha niini, paturagas nga namusil ang mga sundalo sa 59th IB sa kasikbit nga lugar.

Sa Occidental Mindoro, gipatay sa 76th IB si Dante Yumanaw, usa ka Mangyan-Batangan ug residente sa Sityo Tiyabong, Barangay Ligaya, Sablayan niadtong Hulyo 15. Kapitan siya sa maong barangay.

Ginapig-ot sa mga sundalo sa AFP ang pamilya sa mga biktima ug gibawalang mobisita sa lubong. AB

Libu-libo, misalmot sa rali kontra-SONA ni Marcos

Matud sa grupong Bagong Alyansang Makabayan (Bayan), mikabat sa 8,000 katawo ang nagmartsa niadtong Hulyo 25 sa kadalanan sa Commonwealth Ave. sa Quezon City aron ipadayag ang tinuod nga kahimtang sa katawhan kadungan sa unang State of the Nation Address (SONA) ni Ferdinand Marcos Jr. Ayha niini, walay basihan nga gibawal sa Philippine National Police ang pagrali sa kadalanan ug naghulga pa nga pagaarestuhon ang kinsamang molapas. Gihatagan lamang og *permit* sa lokal nga gubyerno sa Quezon City ang rali human gipanghingusog sa mga organisasyon ang ilang katungod sa malinawong panagtapok.

Nag-unang gihatagag pagtagad sa rali ang mobutuhay nga sosyo-ekonomikanhong kahimtang sa katawhan atubangan sa kanunayng pagsaka sa presyo sa lana, pagkaon ug batakang mga palaliton. Bitbit sa mga grupo ang dagkung balatengga nga adunay panawagang: Krisis tapuson! Yuta, suhulan, trabaho ug katungod, Pakigbisugan!'

Uban sa mga organisasyong myembro sa People's Summit, naglatag usab ang grupong Bayan og 9 ka puntong adyenda sa katawhan atubangan sa nagkaigting nga krisis. Gihatag duut dinhi ang panawagan nga sulbaron ang implasyon ug pagkibhang sa buhis sa mga konsyumer ug pagpaandar sa agrikultura ug produksyon sa pagkaon.

Gikundena usab sa mga nagprotesta ang pagdeploy og 21,000 ka pulis para sa unang SONA. Bisan ang pagsuot og mga sanina nga adunay pulitikanhong mensahe nga pipila ka tuig nang ginahimo sa mga representante sa blokeng Makabayan ang gisulayan usab pagpig-ut.

Misalmot sa protesta ang delegasyon sa mga progresibong grupo gikan sa Southern Tagalog. Nagkaraban sila padulong sa Metro Manila niadtong Hulyo 24 ug nagpiket sa konsulado sa China sa Makati, nasudnong upisina sa Petron ug uban pang lugar. Miduyog usab sa martsa ang mga progresibong organisasyon gikan sa Central Luzon.

Kontra-SONA nga mga protesta usab ang gilunsad sa mga demokratikong organisasyon sa mga syudad sa Baguio, Naga, Bacolod, Iloilo, Davao, General Santos ug sa lungsod sa Kalibo.

Samtang, giaresto ug gipreso sa mga pulis ang duha ka batan-ong Lumad nga misalmot sa protesta sa Davao City sa gama-gamang mga kaso.

Sa gawas sa nasud, gipadayag usab sa mga migranteng Pilipino ang ilang nagkahiusang pagsupak sa kontra-katawhan ug kontra-kabus nga mga palisiya sa rehimeng Marcos II. Naglunsad og protesta ang mga Pilipino sa napulo ka estado sa United States, samtang nagrali usab ang mga Pilipino sa lima ka prubinsya sa Canada ug sa tulo ka estado sa Australia. Aduna usay protesta sa Hongkong. Gilunsad nila ang mga protesta niadtong Hulyo 24 ug 25. AB

Mga lumulupyo sa Roblon, supak sa mina

NIADTONG HULYO 26, nagmartsa ang mga lumulupyo sa Romblon ug mga grupong maki-kinaiyahan aron magprotesta atubangan sa upisina sa Department of Environment and Natural Resources sa Quezon City.

Gipanawagan nilang ihunong na ang planong pagmina sa Sibuyan Island. Matud sa mga residente, apektado sa mina ang ilang panginabuhian nga nakadepende sa bahandi sa kadagatan, humayan, kopra, ug mga pananum nga gulay.

Niadtong 2011, napaundang ang operasyon sa Atlas Philippines Mining Corporation sa Sibuyan tungod sa pagguba niini sa kinaiyahan sa isla. Apan niining Setyembre 2021 subli kining gitugutan nga mag-opereyt human gipagawas ni Rodrigo Duterte ang Executive Order 130.

Kampanyang #ML50, gilunsad. Gilunsad niadtong Hulyo 21 sa Quezon City Sports Club ang kampanyang ML50 (Martial Law 50) isip pagdumdum sa ika-50 nga katuigan sa mangitngit nga panahon sa balaod militar ilalum sa diktaduryang US-Marcos I. Gipasiugdahan ang aktibidad sa mga biktima sa balaod militar, beterano ug bagong aktibista, kauban ang mga demokratikong organisasyon. Tumong niining panalipdan ang kamatuuran ug kasaysayan ug padayon nga pagduso sa hustisya alang sa mga biktima ilalum paghari sa anak sa diktador.

Buhian si Elmer Forro! Naglunsad og "hilum nga protesta" ang mga pamilya, higala ug katrabaho ni Elmer Forro atubangan sa Iloilo Hall of Justice niadtong Hulyo 29 aron ipanawagan ang hinanaling pagpagawas kaniya. Giaresto niadtong Marso 29 si Forro, *secretary general* sa Bayan-Panay, sa gamagamang kaso sa pakyas nga pagpatay.

Mga mag-uuma sa Isabela, nagbarikada batok sa mina. Hiniusang nagbarikada niadtong Hulyo 19 ang mga mag-uuma, lumad ug setler sa Cordon, Isabela aron pugngan ang Golden Summit Mining Corporation (GSMC) nga magtukod og kural sa ilang yutang ginaugmad ug ginapuy-an. Kapin 150 ka ektarya nga kanhing mga pastuhan ang planong himuong minahan sa GSMC. Matud sa mga residente, kamulo palang gapangayo og bag-ong *permit* ang kumpanya apan pugos na kining misulod sa yuta. Gireklamo na kanhi ang GSMC tungod sa operasyon sa *open-pit mining* nga miguba sa mga humayan, maisan ug sa Diadi River. Dili usab kini tukma ang suhulan niini sa mga minero.

Rehabilitasyon, dili reklamasyon: Mga pagsukol

Sa State of the Nation Address ni Ferdinand Marcos Jr niadtong Hulyo 25, iyang gideklara nga wala siyay isuspinde sa mga proyektong imprastruktura nga nasugdan na sa ilalum ni Rodrigo Duterte. Lakip dinhi ang dili moubos sa 30 ka proyektong reklamasyon nga anaa sa lain-laing ang-ang sa implementasyon, disenyo ug pagpangandam.

Wala ni usa sa maong mga proyekto ang wala gimakmak sa mga syentista ug mga organisasyong nanalipud sa kinaiyahan. Gikan sa mga gisaad nga isla sa Manila Bay, ngadto sa mga "smart city" sa Cebu ug sa lain-laing mga prubinsya, hugot ang pagbabag sa mga mamumuo, mananagat, gagmayng negosyante ug mag-uuma nga mapalayas ug mawad-an og panginabuhian tungod sa maong mga proyekto.

Magun-ubon sa kinaiyahan

Daghan ug lapad na ang syentipikong pagtuon kalabot sa kadaut sa mga proyektong reklamasyon pareho sa mga baybayon ug duul nga kayutaan. Ginaguba niini ang puluy-anan sa liboan ka klaseng mga mananap ug tanum sa kadagatan, ingonman ang daghang klase sa langgam. Ginaguba niini ang mga kabakhawan nga nagsilbing natural nga pangsagang sa baha, pagtaas sa tubig sa kadagatan, kusog nga bagyo, *tsunami* ug mga *storm surge* o kalit nga pagdaku sa tubig sama sa nahitabo sa Tacloban City atol sa bagyong Yolanda.

Dugang pa, pagagrabehon sa mga artipisyal nga isla ang natural nga mga peligro sa mga baybay, sama sa paspas nga pagbaba sa tubig ug *liquefaction* (paghumok sa yuta tungod sa sagad nga paglihok niini). Maguba usab ang mga *coral reef* (mga lugar sa kadagatan nga abunda sa tanum ug mananap) tungod sa grabeng siltasyon nga iresulta sa *dredging*. Apektado sa reklamasyon bisan ang mga baybay kung asa pagakuhaon ang yutang ihan-ok alang sa mga artipisyal nga isla.

Matud sa mga syentista sa grupong Agham, sayop ang mga argumentong ginagamit aron hatagag-rason ang mga proyekto. Panglitan dinhi ang pagsulting "patay na" ang Manila Bay ilabina sa may Metro Manila nga bahin tungod kay wala nay gakabuhi dinhi nga isda, *coral reef*, *seagrass* ug mga kabakhawan. Bisan og dili mapangisdaan ang maong erya, kabahin kini sa tibuok katubigan nga naglangkub sa mga prubinsya sa Bulacan, Cavite ug Bataan. Unsamang aktibidad asamang dapit dinhi adunay epekto sa tibuok luak. Sa kinatibuk-an, ginaila kining usa sa pinakaproduktibong pangisdaan sa nasud.

Labaw nga tataw ang kadaut sa reklamasyon sa mga baybayon sa Cebu, Dumaguete ug uba pang mga luak nga abunda sa mananap ug tanum sa kadagatan sa mas lapad pang ekosistema.

Kontra-katawhan

Liboan ang mawad-an og balay ug panginabuhian tungod sa mga proyektong reklamasyon. Mayorya kanila ang semi-proletaryo nga adunay ubos nga kita ug gagmayng mananagat. Sa banabana sa mga syentista, mokabat sa 1.24 milyon ang signipikanteng maapektuhan sa mga proyektong reklamasyon nga molangkob sa halos 40,000 ka ektarya sa tibuok nasud. Sa kinatibuk-an, apektado ang suplay sa pagkaon tungod sa paggamay sa tinubdan sa isda ug ubang pagkaon gikan sa dagat.

Sa Metro Manila, dili moubos sa 100,000 residente sa Baseco, Parola, Tondo Foreshoreland ug Malate ang mapalayas sa upat pa lang ka proyektong reklamasyon. Sa Bulacan, gipalayas na sa San Miguel Corporation ang 700 pamilya sa mananagat gamit ang pagpanuhol, pagpanglingla ug dayag nga pagpanghasi. Mikunhod na ang nakuhang isda sa kasikbit nga mga barangay tungod sa iligal nga pagpamutol sa kumpanya sa mga bakhawan.

Sa Cebu, 500 ka mananagat sa Liloan ug Consolacion ang mawadan og panginabuhian tungod kay pagagubaon sa 235.8-ektaryang proyektong reklamasyon ang mga pangisdaanan ug bakhawan. Dugang kanila ang 2,000 ka trabahador sa mga pabrika sa barko nga ipasirado sa reklamasyon. Ingon niini usab ang mahitabo sa mga mananagat sa tulo ka barangay sa Minglanilla.

Sa Dumaguete, 1,000 ka mananagat ang mawad-an og panginabuhian ug 38,000 pa ka lumulupyo sa walo ka barangay ang mameligro ang panginabuhian ug puluy-anan.

Sa tanang mga kaso, bugtong mga dagkung negosyo ug langyawng kumpanya ang makapahimulos sa mga imprastruktura, pabalay, tindahan, kasino ug uban pang pangturistang proyekto nga pagatukuron sa mga reklamadong yuta. (*Basaha ang unang bahin sa milabayng isyu: Magun-ubong mga proyektong reklamasyon: Kabilin ni Duterte kang Marcos.*) AB

Paturagas nga pagpamomba sa AFP, salot sa sibilyan

Nabalita niadtong Hulyo ang plano sa 79th IB, usa ka kumand ilalum sa 303rd IBde, nga maghulog og mga bomba sa Minapasuk Mandalagan Mountain Range sa Negros. Kabahin kuno ang maong plano sa kampanya kontra-insurhensiya batok sa Bagong Hukbong Bayan (BHB). Sa wala pa ang planong 3-ka-adlaw nga pagpamomba, gisulayan na sa militar nga palayason ang mga lumulupyo sa 21 ka sityo sa duha ka barangay sa Calatrava pinaagi sa walay hunong nga pagpanghadlok, pagpangbahad ug intimidasyon nga miresulta sa hugot nga pagbabag sa mga lumulupyo ug lokal nga ahensya.

Maigo sa planong pagpamomba ang Northern Negros Natural Park, usa ka yaweng kalasangan (*biodiversity area*) ug usa sa pinakalapad nga protektadong lugar sa Northern Negros. Ibutang niini sa peligro ang mga mananap ug tanum nga dugay ug maampingon nilang giatiman.

Kini nga insidente usa lamang sa liboan ka kaso sa pagpangatake sa Armed Forces of the Philippines (AFP) sa mga sibilyang komunidad ug kalasangan sa ngalan sa operasyong paggukod sa mga yunit sa hukbong bayan.

Walay puas

Gikan sa mga taho nga nadawat sa Ang Bayan (AB), dili moubos sa 591 ka bomba ang gihulog gikan sa ere, 589 ka bomba ang gipabuto sa mga kanyon, ug 74 ka serye sa mga istraping sa helikopter ang gilunsad sa AFP gikan 2017 hangtud Hulyo 15 karong tuiga. Gibanabanang mas taas pa dinhi ang aktwal nga ihap tungod kay dili tanang *airstrike* ug pagpanganyon ang nataho sa AB o sa masmidya. Pinakadaghan ang nahitabong pagpamomba (56 ka insidente) niadtong 2021.

Naglunsad og mga pagpamomba sa 36 o 44% sa mga prubinsya. Sa report, pinakadaghan ang nataho sa Bukidnon (22), sunod ang Northern Samar, Davao del Norte, Surigao del Sur, Agusan del Sur, Agusan del Norte, North Cotabato, Cagayan, Quezon, Negros Occidental, Sultan Kudarat, Maguindanao, Camarines Sur ug Mountain Province.

Sa mga bombang gihulog, 109 o 18.44% lamang ang adunay naigong kampo sa BHB. Mas daghan pang naigo nga sundalo ug pulis sa reaksyunaryong estado (68 patay ug 20 samaron) sa paturagas nga mga *airstrike* kaysa sa mga Pulang manggugubat (66 patay ug 15 samaron). Dili moubos sa 10 ka sibilyan ang nataho nga napatay ug upat ang nasamdan.

Pinakadaku ang kadaut sa sibilyan sa direktang pagpamomba sa usa ka komunidad sa Moro sa Maguing, Lanao del Sur ug sa kampuhan sa gagmayng minero sa Santa Clara, Gonzaga, Cagayan. Nagbunga ang mga pagpamomba og dautang epekto sa mga mabdos ug tiguwang ug lalum nga troma sa mga bata. Sa kinatibuk-an, mikabat sa 10,339 ka pamilya o kapinkun-kulang 60,000 ka indibidwal ang pugos nga mibakwit tungod niini.

Makita sa mga datos nga walay tin-aw nga target ang sagad sa mga pagpamomba sa AFP. Mikabat lamang og 6% sa mga insidente sa pagpamomba ang adunay naigo nga kampo sa BHB. Ang 82% gilunsad sa lasangong bukid kung asa walay naigo o presensya man lang sa mga yunit sa BHB. Ang 35% ang gihimo direkta o duul sa mga sibilyang komunidad ug midaut sa mga umahan ug mga imprastruktura.

Sa kada pagpamomba sa gidudahang mga kampo sa BHB, dili moubos sa 10 ka bomba ang gihulog sa AFP. Nagresulta kini sa lalum nga pagkabangag sa yuta ug kusog nga lanog nga mitugaw sa mga lumulupyo, sa ilang mga gialimahang mananap, lakip na usab sa mga mananap sa lasang.

Subay sa datos, kinahanglang maghulog og 10 ka bomba ug daghang serye sa bala ang AFP aron makaigo og usa ka Pulang manggugubat. Sobra-sobra ang armas nga gigamit sa AFP (mga 500 ug 250-libras nga bomba) batok sa mga *tent* ug gama sa kahoy nga temporaryong tolda sa BHB. Ang maong mga bomba gihimo pangpulbos sa mga bilding nga gama sa semento ug puthaw. (*Sa mosunod nga isyu: Mga dautang epekto sa aerial bombing sa kinaiyahan.*) AB

Katalagman ug dislokasyon ang bunga sa mina sa Davao Oriental

Katalagman ug malukpanong dislokasyon ang gibunga sa deka-dekada nang operasyon sa Pujada Nickel Project nga makita sa Banaybanay ug Mati City sa Davao Oriental. Ang maong proyekto gipangwartahan sa lokal nga gubyerno ug mga ahensya ug bangis nga gipanalipdan sa militar ug pulis luyo sa dayag nga dautang epekto niini sa lugar.

Niadtong Enero, nalubog ang kanhing tin-aw nga suba sa Mapagba ug Pintatagdan sa Banaybanay tungod sa mga binanlas nga kemikal gikan sa mga operasyon sa Riverbend Consolidated Mining Corporation-Arc Nickel Resources. Gisuspinde sa Department of Environment and Natural Resources (DENR) ang kumpanya apan subli pa gihapong gitugutan nga mag-opereyt human ang duha ka bulan.

Gihatag ang orihinal nga konsesyon sa pagmina sa lugar niadtong 2004 sa Austral Asia Link Mining Corporation ug Hallmark Mining Corporation, parehong kumpanya sa Asiaticus Management Corporation (Amcor). Kasosyo sa Amcor ang BHP Billiton, usa ka kumpanyang nakabase sa Australia ug giilang pinakadakung kumpanya sa mina sa tibuok kalibutan. Nagpakaarun-ingnon kining tigpasiugda sa "responsableng pagmina."

Langkub sa konsesyon ang 17,000 ka ektaryang anaa sa tunga-tunga ug kasikbit sa duha ka deklaradong protektadong erya—ang Mt. Hamiguitan Wildlife Range ug Pujada Bay Protected Seascape and Landscape. Ang Mt. Hamiguitan ang puluy-anan sa pipila ka namiligro nang mawala nga mananap sama sa Philippine Eagle. Sagad usab nga makita sa Pujada Bay ang mga dugong. Niadtong 2016, gisuspinde sa kanhing kalihim sa DENR ang tibuok proyekto ug gitawag nga "hinungog" ang paghatag sa ahensya og *permit*. Gibawi ni Rodrigo Duterte ang suspensyon ug subling gitugutan niadtong 2019.

Gihimong rason sa lokal nga gubyerno sa Davao Oriental, sa pagpanguna sa gubernador niini, nga dili kuno langkub sa minahan ang duha ka protektadong lugar. Bisan pa man, apektado sa mina ang kalidad sa tubig, hangin, *biodiversity*, mga rekurso ug mga komunidad palibot niini. Matud sa usa ka panukiduki, dili limitado ug gawas na sa yutang langkub sa operasyon ang polusyong dala sa *open-pit mining*. Makita sa mga imahe nga kuha gikan sa kawanangan ang pagkaupaw sa kalasangan sa Mt. Hamiguitan ug hingpit nga pagkaguba sa porma sa kayutaan sa *watershed*.

Tungod kay duul ang mga minahan sa Pujada Bay, daku ang posibilidad nga pagaanuron ang mga basura (*mine tailing*) niini padulong sa lugar nga adunay mga *coral reef* ug moguba niini. Ipaubos usab sa mga basurang kemikal ang kalidad sa tubig nga mopatay sa mga isda ug uban pang mananap ug tanum sa dagat.

Sukad sa sinugdanan, hugot na ang pagbabag sa mga lumulupyo, sa simbahan ug mga mga grupong maki-kinaiyahan sa mga operasyong mina. Niining tuig, subling mibwelo ang pagbabag sa katawhan sa Mati human gianunsyo ang subling pag-opereyt sa Amcor. Tungod niini, gisulayan sa mga upisyal sa kumpanya nga suhulan niadtong Hulyo 27 si Bishop Abel Apigo sa Mati aron iatras sa simbahan ang pagbabag niini sa magun-ubong mina.

"Ang deka-dekadang pagmina ug kadungan nga operasyong sa troso sa Davao Oriental ang miupaw sa mga lasang, mihilo sa mga suba, ug miguba sa mga komunidad sa mga mag-uuma ug Lumad ug ilang mga panginabuhian," matud sa National Democratic Front-Southern Mindanao Region (NDF-SMR). Nabati kaayo sa katawhan ang mga epekto sa mina, ilabina panahon sa kusog nga ulan ug bagyo. Sa unang bahin sa tuig, kusog kaayong bagyo, ulan, ug pagdahili sa yuta, ug makapalisang nga mga kaso sa kalibanga ang nasinati sa mga lumulupyo sa mga komunidad. "Labaw pa kini gipagrabe sa palpak nga tubag sa reaksyunaryong rehimen sa mga katalagman," matud niini.

Sukwahi sa ginapanghinambog sa mga kumpanya sa mina, mini ang nakuha niining Free, Prior, and Informed Consent gikan sa mga lumad nga Mandaya nga nanimuyo sa lugar. Ang naghatag niini usa ka pekeng konseho sa mga katiguwangan nga gitukod sa kumpanya ug wala ginaila sa mayorya sa mga Mandaya.

Hinungog ug iresponsable ang pagtugot ug paghatag rason sa padayon nga mga operasyon sa mina, makmak sa NDF-SMR sa mga upisyal sa lokal ug nasudnong gubyerno. Sa aktwal, bugtong ang rebolusyonaryong kalihukan, pinaagi sa Bagong Hukbong Bayan, ang makanunayong nagapahamtang og silot sa maong magun-ubong mga kumpanya. AB

SA MUBONG PAGKASULTI

4.25 milyong dosis

sa bakunang kontra-Covid 19 ang na-ekspayr niadtong Hulyo tungod sa langan ug putol-putol nga kampanya sa pagpabakuna. Kini bisan 65% pa lamang ang natupukan og duha ka dosis sa bakuna.

0.75%

gipatas-an sa rehimen ni **Joseph Biden** ang tantos sa interes sa US. Gikabalak-ang magresulta kini sa pagkahagba sa mga negosyo ug paghinay sa ekonomiya ngadto sa resesyon.

MONKEYPOX

usa ka makatakod nga sakit nga matandi sa *smallpox* (bulutong). Kasamtangan kining mikuyanap sa tibuok kalibutan ug gideklarang "global health emergency" sa WHO niadtong Hunyo 23. Nasuta ang unang kaso sa Pilipinas niadtong Hunyo 29.

HULYO 30 UG AGOSTO 4, 1969

Duha ka beses nga giatake sa bag-ong tukod nga BHB ang Clark Airbase sa Angeles, Pampanga. Unum ka sundalong Amerikano ang napatay ug upat ang nasamdan sa mga atake. Dugang sila sa upat ka sundalong Amerikano nga napatay ug duha ka samaron gikan sa nauna pang mga atake sa BHB.

***Gikan sa:** Ang Bayan, Bol. 1 Ihap 4 Setyembre 15, 1969*

DILI MOATRAS

Subling gisuspende sa Twitter ang mga akawnt sa rebolusyonaryong kalihukan niadtong Agosto 1.

Aron kanunay *updated*, sundi ang bag-ong mga akawnt sa PKP ug Ang Bayan sa **@prwc_info2**, **@cpp_angbayan1** ug **@cpp_marco1**, alang sa pinakabag-ong balita kalabot sa rebolusyonaryong kalihukan.

227,808 ektarya

na lamang ang nabilin sa 450,000 ka ektaryang bakhawan sa Pilipinas gikan niadtong 1920 tungod sa walay hunong nga ekspansyon sa komersyal nga pangisdaanan, reklamasyon ug *sea wall*. Katunga (120,000 ektarya) lamang dinhi ang orihinal nga mga bakhawan.

***Gikan sa:** Mangrove Vegetation Index, 2019*

7

ang natahong *intensity* (gikusgon) sa linog nga miigo sa Ilocos, Cagayan Valley ug Cordillera niadtong Hulyo 27. Napulo ang namatay, kapin 300 ang nasamdan ug mokabat sa 300,000 ka tawo ang naapektuhan.

***Gikan sa:** National Disaster Risk Reduction and Management Office, Agosto 1*

Amjad Abu Alia

16-anyos nga Palestinong gipusil sa mga pwersang Israeli niadtong Hulyo 29 sa usa ka lihok-protesta batok sa okupasyon sa mga teritoryo sa Palestine. Siya ang ika-17 nga Palestinong bata nga gipatay sa Israel sukad Enero 2022.

Pagbalik-lantaw sa pagpangilog sa yutang kabilin sa Far South Mindanao

Ang Agosto 9 mao ang Pangkalibutang Adlaw sa Katutubong Katawhan, matud sa United Nations. Ginadumdum ang maong adlaw sa mga nasudnong minorya sa Pilipinas nga walay hunong nga nakigbisog alang sa ilang yuta ug mga katungod. Lakip dinhi ang mga Lumad sa Far South Mindanao nga nakasinati sa deka-dekadang pagpang-atake, ilabina ilalum sa balaod militar ni Ferdinand Marcos Sr.

Sukad dekada 1950, nahitabo ang pinakagrabeng pagkaguba sa kalasangan sa habagatang Mindanao. Kaylap ang pagpangawkaw sa mga langyawng kumpanya tungod sa Parity Law nga naghatag og katungod sa US ug uban pang imperyalistang kumpanya nga pahimuslan ang kinaiyanhong bahandi sa Pilipinas. Gigamit sa mga kumpanya ang papet nga estado ug reaksyunaryong militar aron palayason ang mga Lumad ug ilugon ang abundang bahandi sa ilang mga yuta. Kini usab ang nagtukmod sa mga lumad nga maglunsad og mga armado ug dili armadong pag-alsa aron panalipdan ang ilang mga komunidad.

Mikaylap niadtong dekada 1950 ug 1960 ang mga pagnag-alsa batok sa pagpangtroso, pagpalapad sa mga rantso ug pagpangilog og yuta sa ilang lokal nga burukrata sa Sarangani ug South Cotabato. Sa Davao del Sur, gipalayas sa mga Klagan sa Malita si Capt. Villamor, usa ka upisyal sa sundalong Amerikano nga nangilog og yuta ug nagpahimulos sa mga Lumad.

Aron panalipdan ang interes sa dagkung negosyo, naglunsad ang Philippine Constabulary og malukpanong operasyon sa Malungon, Tampakan ug mga lugar palibot sa Mt. Matutum sa pagsugod sa dekada 1960. Tungod sa nagkagrabeng kaguliyang wala namatikdan sa katawhan ang pagsulod sa Dole Philippines sa Polomolok, Tupi ug Mt. Matutum niadtong 1963. Kaniadtong higayuna, kapin 200 ka mga lumad nga mibabag sa plantasyon ang gipatay sa mga sundalo ug paramilitar nga nagdepensa sa kumpanya.

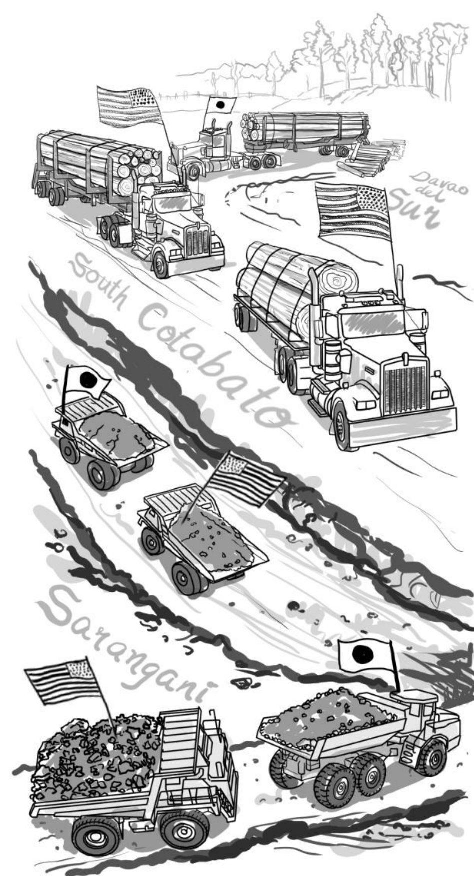
Naglunsad ang US ug Japan sa ilang tagsatagsang eksplorasyon sa petrolyo ug puthaw sa ilang lugar sa Maasin ug Alabel niadtong 1965 ug 1968. Pag-abot sa 1969, gisugdan na sa Sierra Madre Corporation, usa ka kumpanyang Amerikano, ang operasyon niini. Apan gisuklan kini sa mga B'laan maong napugos kining miatras human ang duha ka tuig.

Sa ulahing mga tuig sa dekada 1960, nagpatigbabaw ang armadong pag-alsa sa mga B'laan sa Kyumad, Alabel ug misubsub ang mga pag-atake sa mga rantso. Sa tinguhang pahilumon kini, nakigdayalogo si Ferdinand Marcos Sr sa mga lider sa panag-alsa niadtong 1971. Gisaad kanila sa gubyerno nga ihatag ang ilang pangayo nga ilhon ang yutang kabilin sa Kyumad sa kundisyong magpailalum ang tribu sa programa sa Presidential Assistance for National Minorities o Panamin.

Kabangis ug pagpanglingla

Gidungan ni Marcos ang subsub nga armadong pag-atake ug Panamin para inyutralisa ang panag-alsa sa mga katawhang minorya. Gituboy ni Marcos isip pangulo sa ahensya ang iyang kroning si Manuel "Manda" Elizalde.

Nahimong kontrobersyal si Elizalde ug ang Panamin sa mga programa niini sa komunidad sa T'boli sa South Cotabato. Human gideklara ni Marcos ang Kematu isip kabahin sa 5,224 ektaryang langkub sa Tagabili Reservation, gitukod dinhi ni Elizalde ang sentro sa operasyon sa ahensya. Apan sa wala madugay, gisugdan na ang operasyon sa mina sa Kematu sa panagkunsabuhay sa Marcos-Elizalde ug sa pipila ka mga lider sa tribu.

Niadtong 1971, gitay-og nilang Marcos ug Elizalde ang tibuok kalibutan sa "pagkadiskubre" kuno sa usa ka grupo sa "Stone Age people" nga nanimuyo sa usa ka langub sa bukid sa Tasaday sa Lake Sebu, South Cotabato. Dihadihang gideklara ang pagtagana og 19,000 ka ektarya isip Tasaday Reservation aron protektahan kuno ang "tribung Tasaday."

Apan sa kadugayan, nabutyag ang mga bakak sa rehimen ug pagpakaarun-ingnon niining makitawhanon. Migawas nga usa lamang ka pulitikanhong maniobra ang "pagkadiskubre" sa Tasaday aron luwason ang imahe ni Marcos. Gigamit usab ang pagtukod sa mga reserbasyon aron masiguro sa pundok nilang Marcos ug Elizalde nga sila lang ang makapahimulos sa mga kinaiyanhong bahandi ug nahabiling kalasangan sa yutang kabilin. (*Sa mosunod nga isyu: Mga nagmadaugong pagsukol sa mga Lumad panahon sa balaod militar.*) AB

Makasisilag nga tubo sa mga kumpanya sa lana

Gipanghinambog niadtong Agosto 1 sa Petron nga miburot ang kita niini ngadto sa ₱7.7 bilyon ($138.9 milyon) sa unang katunga sa 2022 o doble kumpara sa ₱3.87 bilyon (o $69.8 milyon) nga kita niini sa unang katunga sa 2021.

Ginapagawas sa mga lokal nga kumpanya sa lana nga ang halos sinimana nga pagsaka sa presyo sa *diesel* ug gasolina resulta sa pagsaka sa presyo sa krudong lana sa pangkalibutang merkado. Kini bisan repinadong mga produktong petrolyo gikan sa China, Japan, South Korea, Singapore ug uban pang nasud ang ginaimport sa mga lokal nga kumpanya.

Ang walay katupong nga pagburot sa ginahakop nga tubo sa mga monopolyong kumpanya sa lana dili tungod sa kakulang sa suplay sa merkado. Ang tinuod, misaka ang presyo sa lana tungod sa walay katagbawang kahakog sa tubo sa mga monopolyo kapitalista.

Niadtong Hulyo, gitaho sa mga monopolyong kumpanya sa lana sa US nga mikabu sila sa walay katupong nga kita sa ikaduhang kwarto sa tuig (Abril hangtud Hunyo). Ang Exxon Mobil Corp, pinakadakung kumpanya sa lana sa US, nagganansya og $17.9 bilyon sa ikaduhang kwarto, halos upat ka pilo nga mas daku sa kita nila ($4.69 bilyon) sa parehong panahon niadtong 2021.

Samtang, nalabwan sa Chevron ang kanhing pinakadakung ganansya niini niadtong 2008. Sa ikaduhang kwarto sa kasamtangang tuig, migananansya kini og $11.6 bilyon. Upat ka pilo usab kining mas daku kumpara sa $3.1 bilyong ganansya sa parehong panahon niadtong 2021.

Nagkaganansya usab ang Shell og $11.59 bilyon sa ikaduhang kwarto sa tuig, duha ka hugna nga mas daku ($5.5 bilyon) kaysa ikaduhang kwarto sa 2021. Nagtaho usab ang Total Energies og $5.8 bilyong kita niadtong ikaduhang kwarto, halos doble sa tubo niini nga $3.5 bilyon sa parehong panahon niadtong milabayng tuig. AB

Semana sa Paghandum sa mga Martir, gilunsad sa CPI (Maoist)

GIPARANGALAN UG GIDUMDUM sa Communist Party of India (Maoist) ang mga martir sa rebolusyong Indian gikan Hulyo 28 hangtud Agosto 3, Semana sa Paghandum sa mga Martir. Gisaluduhan nila ang mokabat sa 124 ka Indian nga namartir samtang nagpatuman sa tagsatagsa nilang rebolusyonaryong tahas sa milabayng tuig ug sa ilang mga bantugang lider sama nilang Charu Majumdar (namatay 50 ka tuig na ang milabay) ug Kanhai Chatterjee (namatay 40 ka tuig na ang milabay.)

"Gisaluduhan sa Komite Sentral ang tanang mga martir nga naghalad sa ilang kinabuhi alang sa tinguha sa pagtukod sa sosyalismo... ug alang sa bag-ong demokratikong rebolusyon sa India," matud sa pamahayag ni Abhay, tigpamaba sa CPI (Maoist).

Sa laing pamahayag sa CPI (Maoist) Central Region Bureau, gisaluduhan nila ang mga martir sa mga Adivasi o lumad sa nasud ug ang ilang nagpadayon nga pakigbisog.

Nanawagan usab sila og suporta alang sa pagbarog sa mga Adivasi batok sa imperyalistang pagpangawkaw ug pagpanalipud sa ilang yutang kabilin lambigit sa umalabot nga Pangkalibutang Adlaw sa mga Katutubo sa Agosto 9.

Biktima sa pasistang rehimen ang mga lumad kung asa ginapig-ot ug ginapadaplin sa estado ang mga dili kabahin sa relihiyong Hindu. Kapin 8% sa populasyon sa India ang mga katutubo ug namilegro karon tungod sa mga anti-lumad nga balaod nga pugos nga pagparehistro, bag-ong balaod lambigit sa pagpanag-iya sa lasang ug uban pa.

Mga *rider* sa Davao, gwardya sa UP, nakakab-ot og mga kadaugan

DUHA KA ASOSASYON sa mga mamumuong kontraktwal ang sunud-sunod nga nakakab-ot og mga kadaugan niadtong milabayng semana.

Sa Davao, gimando sa National Labor Relations Commission nga bayaran sa Foodpanda Philippines Incorporated og ₱2 milyon ang pito ka mamumuong iligal niining gitangtang isip mga *delivery rider* niadtong milabayng tuig. Ang Foodpanda usa ka kumpanyang nagadeliber og pagkaon.

Lakip ang pito sa gatusan ka mamumuo sa Foodpanda nga nagprotesta niadtong Hulyo 2021 tungod sa walay klarong kwentada sa ilang kita sa matag deliberi, kawalay benepisyo ug proteksyon. Gikwestyon usab nila ang 10 ka tuig nga suspensyon sa mga drayber tungod sa pagsalmot sa protesta dihang wala mitunga ang maneydsment sa ilang dayalog.

Sa Quezon City, hingpit nang gibasura sa administrasyon sa University of the Philippines-Diliman niadtong Hulyo 29 ang ilang kontrata sa FEMJEG Security Agency. Niadtong Hunyo, gisisante sa maong kumpanya ang kapin 100 ka gwardya nga deka-dekada nang nagtrabaho sa unibersidad ayha gihatag sa UP ngadto kanila ang kontrata. Nagreklamo usab ang mga gwardya ilalum sa ilang agency kalabot sa pagkalangan ug pagkibhang sa ilang suhulan. Wala usab silay benepisyo ug gihulgang pagatangtangon sa trabaho kung magreklamo sa Department of Labor and Employment.